

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Dr V. Hepp en Dr B. Wielenga

Medewerk(st)ers: Dr H. A. van Abdel, Solo; J. van Ansoel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baa, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grahnd Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; W. E. Engelkes, Amsterdam; Prof. Dr F. W. Grosbeke, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Meij. H. S. S. Kuyper, Bloemendaal; Dr H. W. Lamah, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Gorinchem; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; C. Tazelaar, Amsterdam; Dr J. Thijss, Meppel; Dr H. W. van der Vaart Smit, 's-Graveland; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage;

Adres der Redactie:

Dr V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No 58 — Postrekening No 36000.

Abonnement: f 1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitel. en Ned.-Indië f 7.50 (voor Amerika \$ 3) p. jaar.
Advertentiën: 35 ct. p. regel. Familieberichten 25 ct. p. regel.

INHOUD: Het Gezag der Gemeente II (Slot). — Uit de Schrift: Het heiligheid van Jezus' lijden. (Joh. 18:8). — Kerkelijk Leven: Iets over „het huisbezoek“ II; Rutgers' adviezen: Duidelijk; De band aan het verleden. — Kuyper-Bibliografie XXVI — Uit het Pol. en Soc. Leven: Persoonlijkheid en Gemeenschap. — Perschoon. — Stemmen uit onze Kerken. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

HET GEZANG DER GEMEENTE.

II (Slot)

Thans 't een en ander over het zingen onzer Psalmen op heele en halve noten, overeenkomstig den rythmus der oude melodieën.

Deze gedachte heeft aanvankelijk groote instemming gevonden. Van verschillende zijden kreeg ik bericht, dat men de oude zangmethode had hersteld op catechisatiën, scholen, zangverenigingen, in den huiselijken kring enz. Er werd steeds bijgevoegd, dat men aanvankelijk zeer voldaan was over deze restauratie, en sommigen was het een openbaring, hoe anders de Psalmen nu klonken. In samenkomsten van verschillende aard, op zondagsdagen, in de jaarvergadering van den Bond van Gereformeerde Meisjesverenigingen enz. werd de proef genomen en voldeed uitstekend. Toen op den laatsten zondagsdag, gehouden in de open lucht, der Classis Utrecht een zangvereniging Psalm 138 aldus aanhief, en ik daarna (als voorzitter) verklaarde te hopen, dat we binnen niet te langen tijd in onze godsdienst oefeningen de Psalmen zóó zouden zingen, kwam een hartelijk spontaan applaus van honderden dien wensch beamen. De Heraut sprak bij monde van Prof. Dr H. H. Kuyper een en andermaal haar gezaghebbend woord ten gunste van dit voorstel. Zelfs werd reeds in enkele godsdienst oefeningen een geslaagde proef met deze methode genomen, en het leek alles botertje tot den boom; zoodat ik begon te vermoeden, dat er nog een sterke oppositie zou komen — want zoo snel en gemakkelijk gaat een nieuwigheid bij onze Hollandsche Gereformeerden nooit er in, zelfs al is die „nieuwigheid“ eigenlijk een „oudigheid“.

Dat is dan ook gebeurd. Langzamerhand kwamen van verschillende kanten — zelfs van een zijde, waarvan men het niet vermoed zou hebben — bezwaren los. Om niemand onrecht te doen, noem ik geen namen, daar de gelegenheid om ze alle te noemen, ontbreekt. Het doet er ook niet zooveel toe, wie iets zegt, doch 't gaat meer er om, wat gezegd wordt. Ik zal beproeven, in kort bdstek de voornaamste bezwaren, die te berde gebracht werden, op te sommen, en dan trachten, de ongeldigheid daarvan aan te toonen.

Men zegt:

1. Onze menschen zijn weinig muzikaal. Daarom zal het niet lukken, hen tot deze zangmethode te brengen, en ontstichting in plaats van stichting zal het noodzakelijk gevolg zijn. Men heeft in vorige eeuwen het zingen op heele en halve noten moeten prijsgeven omdat het niet ging, en nu zal het evenmin gaan.

2. Onze organisten zijn voor een groot deel niet voldoende onderlegd en goeiefend om in staat te zijn, het gezang op deze wijze te leiden. Koraalboeken zijn er niet voor deze methode. Dat moet dus bepaald mislukken.

3. Er zijn ook geen Psalmboekjes, die duidelijk de heele en halve noten aangeven, en er is verschil in de rythmeering. De oude boekjes zijn alleen bruikbaar als zij noten voor elk vers hebben. En de oude rythmus is soms bepaald te moeilijk, zoodat vereenvoudiging noodig ware.

4. Invoering van deze methode zal stormen van verontwaardiging, tegenstand enz. verwekken. Brengt toch geen beroering in de kerken; de menschen laten zich niet dwingen. En wat komt er van

terecht, als ieder op zijn eigen houtje het doet of niet doet?

5. Ons Psalmgezag moet en kan op andere manier verbeterd worden. Men raadt aan:

a. leer de menschen eerst goed zingen; aan worden de koralen ook beter gezongen.

b. laat hen vlugger zingen, zoodat alles halve of zelfs kwart noten wordt, dan zal het gezang veel beter tot zijn recht komen. Zook het dus in het tempo en niet in den rythmus.

c. maak niet alle noten van gelijken duur, doch laat een toon, vooral aan het einde van een regel, twee- of driemaal zoolang aangehouden worden als de andere; en zorg, dat het aantal maten van een regel slechts bij uitzondering een oneven getal zij.

d. laat voor vele Psalmen nieuwe wijzen gemaakt worden, die beter in het gehoor liggen en bij de woorden passen; de in gebruik zijnde kunnen voor een niet zoo klein deel toch eigenlijk geen dienst doen omdat ze niet deugen voor kerkzang.

e. de rythmus onzer Psalmwijzen is gemaakt voor de Fransche Psalmberijming. Deze paste reeds niet voor de berijming van Petrus Datheus, en nog minder voor die van 1773. Er zal dus een groot verschil zijn tusschen rythmus en woorden, wat zeer hinderlijk is.

6. De oude melodieën waren vermoedelijk meer als intonaties bedoeld, als recitatieven; want er is geen indeeling in maten.

7. De koraalvorm past bijzonder voor ons kerkgezag; Händel, Bach enz. hebben dien ook gebruikt; waarom moeten we terugkeeren tot het oude? Andere tijden, andere zeden.

Naar ik meen, is in dit zevental punten alles verzameld, wat aan eenigermate belangrijke argumenten tegen mijn voorstel is ingebracht. Thans wacht mij de taak, het aangevoerde te wederleggen. Om ruimte te sparen, noem ik de bezwaren alleen met boven aangegeven cijfer en letter; dit zal den lezers niet te veel moeite geven, zoo ik hoop; en het moet wel, als dit artikel niet te lang zal worden.

Ad 1. Inderdaad, aan het muzikaal gevoel van het gros der gemeentelieden ontbreekt veel. Doch daarover is geklaagd van de kerkhervorming af tot nu toe, en als men wachten wil met een verbetering in te voeren totdat dit anders geworden is, kan men met zekerheid zeggen, dat deze nooit komt. Bovendien is hier wisselwerking. Veel wijzen zullen gemakkelijker zingbaar zijn op heele en halve noten dan in den thans gebruikelijken vorm.

Het is niet bekend, wanneer men is opgehouden met het zingen op heele en halve noten. In het begin der 18e eeuw werd het nog gedaan. Daarna is men overgegaan tot den z.g.n. koren zingtrant, waarbij de eerste en laatste noot van iederen regel lang en de anders altemaal kort waren (zoals Psalm 68 in de oorspronkelijke melodie bijkans geheel is). Dit ging echter ook niet. En onder den invloed van de invoering der Evangelische Gezangen is men toen de Psalmelodieën gaan egaliseeren, zoodat de desondanks in de meeste kerkboekjes nog behouden maataanwijzingen een antiquiteit werden, de herinnering bewaarende doch niet meer dienende voor het heden.

De praktijk op tal van plaatsen leert echter, zooals ik in het begin reeds aangaf, dat de menschen van den tegenwoordigen tijd best in staat zijn, de melodieën mee te zingen in den ouden trant.

Het Calvinisme zonk hoe langer hoe meer weg — de oud-Calvinistische melodieën werden door de eenvormigheid, die de vloek der moderne samenleving is, van haar karakter beroofd. Het Calvinisme leeft meer en meer op en — ook het oude karakter der melodieën wordt weer hersteld: zou deze parallel te stout getrokken zijn? Ik zou het niet denken.

En wat de te vreezen ontstichting betreft, daarover zeg ik bij no 4 wel iets.

Ad 2. Ik gevoel dit bezwaar. Maar moeten we ons dan altoos maar schikken naar de onbekwamen? Altijd dalen tot het laagste niveau omdat anders allen niet mee kunnen? Op die manier redeneerend is de consequentie, dat er in 't geheel geen Psalmen meer gezongen moeten worden, want het spel is in onderscheidene kerken zoo slecht, dat ook de koraalzang er niet door gelid wordt. Laat maar eens blijken, wie geschikt zijn en wie niet; dan krijgen we betere organisten.

Een koraalboek is er niet? Doch naar aanleiding mijner artikelen zond de firma W. F. Lichtenaar te Rotterdam mij een „Nieuw Koraalboek“ van den heer M. H. van 't Kruijs (uitgave 1895) ter bespreking, waarvan dus blijkbaar nog wel exemplaren in den handel zijn. Dit geeft de Psalmen geheel in den ouden trant, zelfs in de oude toonaarden, en met weglating van alle verhoogingsteekens. Een enkele maal is een kleine wijziging aangebracht omdat naar het oordeel van den auteur de accentuatie niet deugde; doch dan is deze wijziging nog er boven aangegeven. Men behoeft dit boek niet te bestellen om de schoonheid der voor, na- of tusschenspelen, want Van 't Kruijs was geen groot componist; maar men kan andere voorspelen gebruiken en dan het koraal uit Van 't Kruijs nemen. Ik heb niet alle wijzen kunnen controleeren, maar wat ik naging was in orde. Dit boek kan dus in den overgangstijd voor wie niet zelf kan harmoniseeren (wat ik het meest gewenscht blij vinden) goede diensten doen. En als eenmaal de oude zingtrant hersteld is, zullen er zeker wel nieuwe koraalboeken voor geschreven worden.

Ad 3. Het Psalmboekje van S. de Lange, dat ik in De Reformatie van 17 Juni l.l. noemde, bleek uitverkocht te zijn. Ik ontving echter ter beoordeeling (evenszins naar aanleiding van mijn artikelen) een keurig, handig Psalmboekje van de Nederlandsche Bijbel-Compagnie te Amsterdam, J. Brandt en Zoon, uitgegeven op last van de Synode der Hervormde Kerk (1892), naar de voorstellen van Prof. Dr J. G. R. Acqroy. De melodie is daarin gegeven in den vioolsleutel. Acqroy bracht eenige wijzigingen aan, die hij noodzakelijk achtte om de rythmen met de woorden meer in overeenstemming te brengen. „Het gaat mij zelve aan het hart, hiertoe te moeten adviseeren“ — zoo schrijft hij in zijn advies aan de Hervormde Synode — „want de hand aan kunstgewrochten als onze Psalmwijzen te slaan, is een even pijnlijk als hachelijk werk“. Doch hij moede, dat het moest. Niets is gewijzigd, wat niet voor alle verzen van denzelfden Psalm dringend wijziging behoefde, zegt het voorbericht. En het verklaart, dat van alles rekenschap gegeven is door twee eenvoudige teekens; maar in de kleine uitgave zijn die niet te vinden.

Het best zou mij lijken, dat een nieuw Psalmboekje uitkwam, dat zich geheel aan den ouden rythmus hield (wijzigingen aanbrengen moet voortdurende verwarring geven, meen ik), en waarbij, zooals nu reeds vaak op programma's gebeurde, voor alle verzen van een Psalm de lange noten vet gedrukt werden. Dan wordt het den menschen zoo gemakkelijk mogelijk gemaakt. Ik ben reeds in onderhandeling over zulk een uitgave, op van onderscheidene zijden tot me gekomen verzoek, en zal die waarschijnlijk dezen zomer in gereedheid kunnen brengen. Wenscht men later vereenvoudiging, op het voetspoor van Acqroy, dan zou het voor de eenparigheid mij noodig lijken, dat een Synode daartoe opdracht gaf. Aan particulieren kan dit niet worden overgelaten.

Ad 4. Ja, dat argument kennen we. Op die manier kan men alles tegenhouden wat tot verbetering der liturgie kan dienen. Maar voor vrees

¹⁾ Handelingen der Synode van 1892, blz. 415, 416.